

agresszióért is a nőt hibáztatja, annak érzéseit, tapasztalatait kétségbe vonja (főként a bántalmazás súlyosságát illetően), nem hajlandó megbeszélni a problémákat.

Elszigetelés: Ha a férfi megszabja, hogy a nő mit csinálhat és mit nem csinálhat, kivel találkozhat, kivel beszélhet, hová mehet, mit vehet föl. Nem engedi, hogy másokkal barátkozzon, a családjával beszéljen, munkát vállaljon, pénzt tartson magánál.

Testi erőszak: Ha a férfi a nőt lökdösi, megüti, megpofozza, fojtogatja, a nő haját húzza, veri, belerúg, megharapja, rázza, megégeti, fegyverrel (például késsel, zsilettpengével, lőfegyverrel, nehéz tárgyakkal) fenyegeti vagy bántja a nőt.

Szexuális erőszak: Ha nem kívánt szexuális tevékenységre kényszeríti a nőt, ha a szexszel fájdalmat okoz neki, vagy megalázza; ha megerőszakolja, vagy ha másokkal való közösülésre kényszeríti.

A nő legalapvetőbb jogainak megtagadása, mozgásszabadságának, elemi igényeinek korlátozása: Ha nem engedi meg, hogy a nőnek tőle független magánélete is legyen, bezárja, kizárja, megkötözi, éheztetni vagy szomjaztatja, nem engedi tisztálkodni, elrejtja a szükséges gyógyszereit, vagy nem ad rájuk pénzt, meggátolja, hogy fogamzásgátló eszközt használjon.

Gazdasági, anyagi erőszak: Nem engedi, hogy a nő dolgozni járjon, vagy legyen saját pénze, illetve ha van, azt elveszi, és saját belátása szerint ad csak belőle, a közös néven levő céggel (Bt., Kft.) zsarolja.

Mint arra már ezen ismertetőnk elején kitértünk, a partnerkapcsolati bántalmazás elleni társadalmi fellépés egyik alapfeltétele annak világos meghatározása, hogy mi minősül erőszaknak, és mennyiben más a családon belüli erőszak, mint az erőszak többi formája. Ugyanilyen jelentőséggel bír annak tisztázása, hogy honnan ered a nők elleni erőszak.

A BÁNTALMAZÁS FORRÁSA A SZEXIZMUS

A szexizmus a nőkkel szembeni, nemi hovatartozásukon alapuló előítéletek rendszere, és az ezekre az előítéletekre épülő hátrányos megkülönböztetés, tehát a nők egyenlőtlen részvételük a hatalomból – a társadalmi és a személyes kapcsolatokban egyaránt.

A nemi hovatartozáson alapuló előítélet teremt meg az arra való hajlamot, hogy valaki alacsonyrendűeknek tekintse a nőket. Egyfajta szemüveggé válik, amelyen át nézve a nők viselkedése tökéletlennek, nem helyénvalónak, sőt eredendően rossznak tűnik. Mihelyt osztják ezt a felfogást, a férfiak úgy gondolják, jogos, sőt szükséges, hogy ellenőrzésük alatt tartsák a nőket, akár erőszak vagy bántalmazás útján is.

A férfiak elképzelése arról, hogy bántalmazhatják a nőket, nemcsak személyes jellegű. Nagy részben az intézményektől származik. A jog, az uralkodó kultúra, a pszichológia és egyéb tudományok, vagy a vallás által közvetített vélekedések „az asszony ingatag”, „irracionális lény” vagy „eredendő bűnt” hordozó voltáról természetesen nem kényszerítenek egy férfit se arra, hogy erőszakot alkalmazzon nőkkel szemben, de forrásai annak, hogy férfiak ezt a viselkedést válasszák.

A társadalom eddig nem ismert tisztánlátással és határozottsággal tudna tenni az erőszak megelőzéséért, mielőtt megértené, hogy a szexizmus szelleme és gyakorlata miként szolgálja a bántalmazás forrásául.

Ez a kiadvány a NANE Egyesület *Miért marad?* és a Stop-Férfierőszak Projekt *Miért bántalmaz? Miért bántalmazhat?* című kiadványa alapján készült.

NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület Bántalmazott nők és gyerekek segélyvonala: 06-80-505-101, naponta 18:00–22:00, szerda és hétvége kivételével, www.nane.hu

PATENT (Patriarchátust Ellenzők Társasága) Egyesület jogsegély-szolgálat: jog@patent.org.hu, 06-70-25-25-4, szerdánként 16:00–18:00, www.patent.org.hu

Stop-Férfierőszak Információs Vonal férfiaknak, akik – saját életükben vagy társadalmi szinten – tenni szeretnének a nők elleni erőszak és a nők kihasználása ellen: 06-1-344-3802, csütörtökönként 18:00–22:00, www.stop-ferfieroszak.hu

Készült a Nyílt Társadalom Intézet Támogatásával 2011-ben

NŐK JOGA

•• sorozat ••

• Mi a családon belüli erőszak?

• PATENT Patriarchátust Ellenzők Társasága

• **NANE**
Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület

• **stop-férfierőszak.hu**

www.nokjoga.hu

A nők elleni erőszak és diszkrimináció bármely formája ellen az áldozatot védelem illeti meg. Ez minden nő emberi joga.

Ez a kiadvány a bántalmazás, a családon belüli erőszak, az erőszak és agresszió fogalmait járja körül.

ERŐSZAK AVAGY BÁNTALMAZÁS

A hétköznapi nyelvben az erőszak, erőszakosság, agresszió, illetve agresszivitás eléggé összemósuló fogalmak. Az erőszak avagy bántalmazás szavak köznapi használata általánosságban az agresszív viselkedést szokta jelezni.

Amikor a nők elleni, a családon belüli vagy partnerkapcsolati erőszokról beszélünk, akkor a fentitől eltérő értelemben használjuk az erőszak szót. Minden olyan hatalmi visszaélést értünk alatta, amely érzelmi, testi, verbális, szexuális, gazdasági vagy szociális kényszer révén próbálja befolyásolni, korlátozni vagy megtörni mások akaratát. Az erőszak tehát a másik feletti uralkodásra, illetve mások ellenőrzésére irányuló stratégia.

Ettől eltér az agresszió, amelynek célja az adott körülményektől függ. Így szolgálhat akár a támadásokkal szembeni védekezésre, illetve valamilyen érték – pl. az élet, az utódok, a lakóhely – megóvására is.

erőszak = szisztematikus törekvés a másik feletti uralomra
agresszivitás ≠ erőszak

Ha nem különítjük el az erőszak és az agresszivitás fogalmát, csökken az áldozatok melletti kiállás és az elkövetőkkel szembeni fellépés esélye, mivel egy kalap alá kerül az uralkodásra irányuló szisztematikus és elhúzódozó erőszak, avagy bántalmazás az alkalmankénti, gyakorlatilag bárkivel előforduló, hol támadó, hol védelmi jellegű, szélsőséges esetekben erőszakos cselekményekben is megnyilvánuló agresszivitással.

A NŐK ELLENI ERŐSZAK

„A nők elleni erőszak bármely olyan, a nőket nemük miatt érő erőszakos tett, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést okoz vagy okozhat nőknek, beleértve az effajta tettekkel való fenyegetést, valamint a kényszerítést és a szabadságtól való önkényes megfosztást, történjen az a közéletben vagy a magánszférában. Beleértendő, de nem korlátozandó a testi, szexuális és lelki erőszakra, melyet az áldozat a családon belül szenved el, ide értve a bántal-

mazást, a lánygyermekkel való szexuális visszaélést,... a házasságon belüli nemi erőszakot... „

Az ENSZ Deklarációja a Nők Elleni Erőszak Megszüntetéséről, 1993

A nők elleni erőszak funkciója a patriarchális (férfijogú) társadalom alapját képező hierarchia, vagyis a férfiak nők feletti hatalmának fenntartása. Az a szexista értékrend az alapja, amely a nemi különbségeket használja fel a nők és férfiak közti hatalmi különbség megerősítésére. A nők családon belüli, intézményes, szakmai és politikai diszkriminációja, a szexuális zaklatás, illetve erőszak, a prostitúció és a nőkereskedelem, a női test fogyasztási tárgyként való kihasználása és pornográf bemutatása, a valláson alapuló szegregáció és a testi, lelki, társadalmi és szexuális bántalmazás mind a férfiak nőkkel szembeni hatalmi helyzetét erősíti.

A nők elleni erőszak elsősorban abban különbözik az erőszaktól általában, hogy úgynevezett strukturális erőszak, vagyis egybevág a társadalmi és kulturális normákkal és értékrenddel. Ezért tűnik a társadalom számára a valóságosnál kisebbnek, illetve normálisnak, és ezért nem ítélik el ugyanolyan egyértelműen, mint az erőszak egyéb formáit. Nehéz erőszaknak nevezni olyan hétköznapi jelenségeket, amelyek teljesen beleivódtak az uralkodó kultúrába. Az erőszak felismerését megkönnyíti, ha arra figyelünk, hogy az milyen hatással van az áldozatokra, és nem arra, hogy az elkövetőnek mi a látszólagos szándéka, vagy mennyire van tudatában a tetteinek.

strukturális erőszak = a társadalmi és kulturális értékrenddel egybevágó, azokat megerősítő erőszak

A CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK: FÉRFIERŐSZAK

„Családon belüli erőszak a valamely családtag által a családon belüli nővel szemben nemi hovatartozása alapján elkövetett fizikai, pszichikai és szexuális visszaélés, amely a könnyű testi sértéstől a súlyos fizikai bántalmazásig, emberrablásig, fenyegetésig, megfélemlítésig, kényszerítésig, üldözésig, megalázó szóbeli visszaélésig, lakásba (helyiségbe) történő erőszakos vagy jogtalan behatolásig, gyújtogatásig, vagyontárgyak tönkretételéig, a női nemi szerv megcsonkításáig, a nők prostitúciós célú kizsákmányolásával járó erőszakig, a háztartási alkalmazottak elleni erőszakig, és e cselekmények elkövetési kísérleteiig terjed.”

Az ENSZ Gazdasági és Társadalmi Tanácsa 1996/12 határozata.

családon belüli erőszak = személyes kapcsolatban megjelenő erőszak, a férfierőszak egy fajtája
a férfierőszak célja: biztosítani a férfi hatalmát és a nőalávettségét

A családon belüli erőszak az erőszaknak az a formája, amely a személyes kapcsolatok terén, de nem feltétlenül az otthon négy fala között jelenik meg. Irányulhat bárki ellen, aki az elkövetővel közeli vagy bensőséges kapcsolatban áll vagy állt. Elvben a partnerek bármelyike elkövetheti, de a gyakorlatban kb. 90%-ban férfiak követnek el erőszakos cselekményeket a családon belül nők és gyermekek terhére. Emellett a maradék 10% női elkövető sem bántalmazó, hanem 90%-ukban sok éven át elszenvedett bántalmazás áldozatai, amelyet a környezet gyakran tétlenül figyel. A statisztikák is alátámasztják, hogy a férfiak nők elleni bántalmazásának célja az uralom fenntartása: a férfiak áldozatainak több mint 80 százaléka azért halt meg, mert el akart válni, míg a nők leggyakrabban felhagynak az erőszakkal, amikor a partnerüktől elválnak.

A PARTNERBÁNTALMAZÁS MEGNYILVÁNULÁSI FORMÁI

A kapcsolaton belüli erőszak a szóbeli erőszaktól a szexuális erőszakig többféle formában jelentkezhet.

Szóbeli erőszak: Ha valaki (rendszerint a férfi) bántalmazással, veréssel fenyegeti a párját, ha azzal fenyegetőzik, hogy elviszi a gyerekeket, vagy hogy öngyilkosságot követ el, ha lekicsinyli a nőt, vagy gúnyolódik vele, ha neveltség tárgyává teszi (például a vallása vagy az etnikuma miatt).

Megfélemlítés: Ha tör-zúz, megrongálja a nő értéktárgyait, csapkod, puskával vagy más fegyverekkel fenyeget, félelmet kelt, életveszélyesen vezet.

Lelki erőszak: Letagad lényeges dolgokat, elzárkózik a nő elől, ugyanakkor ellenőrzése alatt tartja, végletesen féltékenykedik, önbizalmát módszeresen lerombolja, önálló döntéseit rendszeresen megkérdőjelezi, vagy akár meg is semmisíti. Mindenért őt okolja, még a nő elleni